

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

☰ Izpitna pola 1 ☰

Obča zgodovina

Četrtek, 4. junij 2009 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitsna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogu je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte v **izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

EVROPA IN SVET NA PREHODU IZ SREDNJEGA V NOVI VEK

1. Poznavanje sveta je bilo evropskemu človeku v srednjem veku velika uganka.
Dopolnite spodnjo razpredelnico tako, da naštetim ozemljem pripisete črko Z za znani svet in črko N za neznani svet.

(3 točke)

Z znani svet
N neznani svet

EVROPA	
BLIŽNJI VZHOD	
KITAJSKA	
SEVERNA AMERIKA	
JUŽNA AMERIKA	
AVSTRALIJA	

2. V 14. stoletju so se v nekaterih italijanskih mestih začele pojavljati nove oblike proizvodnje.
Imenujte ti dve obliki proizvodnje.

(1 točka)

3. Povežite imena umetnikov in mislecev tako, da pred njihova dela v drugem stolpcu zapišete ustrezeno črko iz prvega stolpca.

(3 točke)

A Erazem Rotterdamski	_____ Zadnja večerja
B William Shakespeare	_____ Vladar
C Leonardo da Vinci	_____ Hamlet
D Michelangelo Buonarroti	_____ Država sonca
E Niccolo Machiavelli	_____ Hvalnica norosti
F Tomaž Campanella	_____ Pieta

4. V 15. stoletju so Evropejci začeli iskati nove poti in dežele.
Navedite dva vzroka, ki sta pripeljala Evropejce do novih odkritij.
Kateri izumi in spoznanja so vplivali na odkrivanje sveta?

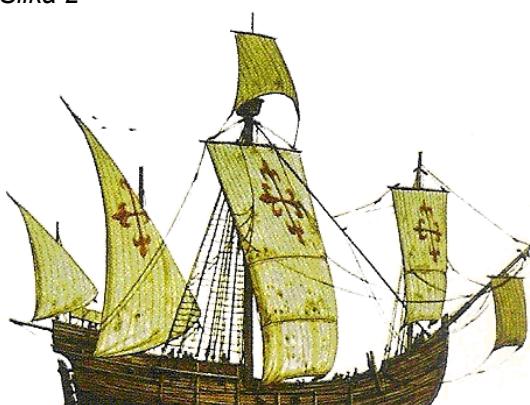
(4 točke)

Slika 1

(Vir: Berzelak, S., 2002: *Srednji in novi vek*, str. 70.
Modrijan. Ljubljana)

Slika 2

(Vir: *Atlas svetovne zgodovine, Novi vek*, str. 11. Dnevnik.
Ljubljana, 2006)

5. Navdušenje za odkrivaje novih dežel je prevzelo najprej Portugalce, nato pa so jim sledili Španci. Imenujte dva pomorščaka v njihovi službi in na kratko opišite njuna odkritja.

(3 točke)

Slika 3

(Vir: Berzelak, S., 2002: Srednji in novi vek, str. 76 in 77. Modrijan. Ljubljana)

6. Odkriteljem so sledili osvajalci teh novih ozemelj, ki so jih spremnjali v kolonije. Bili so neusmiljeni, zanimal jih je predvsem bogat plen.

Kako z drugo besedo imenujemo te osvajalce?

Kateri osvajalec je pokoril Inke?

(2 točki)

7. Geografska odkritja so vplivala tudi na gospodarstvo in ga v marsičem spremenila.
Navedite dve posledici odkritij, ki sta vplivali na gospodarske tokove.

(2 točki)

8. V 16. stoletju so začeli v Ameriko naseljevati sužnje iz Afrike.
Navedite en razlog, zaradi katerega so od 16. do 19. stoletja v Ameriko prepeljali več tisoč afriških črncev.

(1 točka)

9. Ena izmed pomembnih posledic geografskih odkritij je tudi izmenjava novih kulturnih rastlin in živali.
Obkrožite tri črke pred tistimi, ki so jih pripeljali iz Amerike v Evropo.

(3 točke)

A kava	E konj
B marelice	F krompir
C puran	G limone
D sladkorni trs	H lama

10. Na prelomu iz srednjega v novi vek se je spremembam v gledanju na svet in človeka pridružil še nemir, ki je zajel Katoliško cerkev. V krajšem razmišljjanju opišite začetek reformacije. Pomagajte si z virom. Pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: kdo je začetnik tega gibanja in kakšne so bile njegove zahteve; kako se je odzvala Katoliška cerkev na te zahteve; katera sredstva je uporabil cesar, da bi zatrl luteranstvo; in pojasnite, zakaj se za luteranstvo uporablja tudi izraz protestantizem.

(5 točk)

Slika 4

(Vir: *Atlas svetovne zgodovine, Novi vek, str. 22. Dnevnik. Ljubljana, 2006*)

1. Ko je naš Gospod in Učenik Jezus Kristus govoril 'Delajte pokoro' (Mt 4,17), je želel, naj bi verniki vse življenje stalno in nehnno živeli spokorno.

5. Papež noče in ne more odpustiti nobenih drugih kazni za grehe razen tistih, ki jih je naložil po lastni odločitvi ali cerkvenih zakonih.

21. Motijo se tisti prodajalci odpustkov, ki pravijo, da papežev odpustek reši človeka sleherne kazni in ga zveliča.

27. Človeško učenost pridiga jo tisti, ki [lažno] trdijo: 'Ko v skriňo denar pricinglja, duša iz vic odifrota.'

32. Tisti, ki menijo, da so si z odpustkovnimi pismi zagotovili večno blaženost, bodo skupaj s svojimi učitelji za vekomaj pogubljeni.

(Vir: *Kronika krščanstva, str. 225. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1998*)

11. Leta 1555 je bil državni zbor, na katerem je bil sklenjen verski mir.
Navedite dve določili, ki so ju sprejeli na tem zboru.
V katerem kraju je bil sklenjen verski mir?

(3 točke)

12. Reformacija je zajela tudi Anglijo.
Katera smer reformacije se je razvila tam in kdo jo je izpeljal?
Navedite dve značilnosti Anglikanske cerkve.

(2 točki)

13. Reformacija je temeljito spremenila versko podobo Evrope. Oglejte si zemljevid in odgovorite na vprašanja.

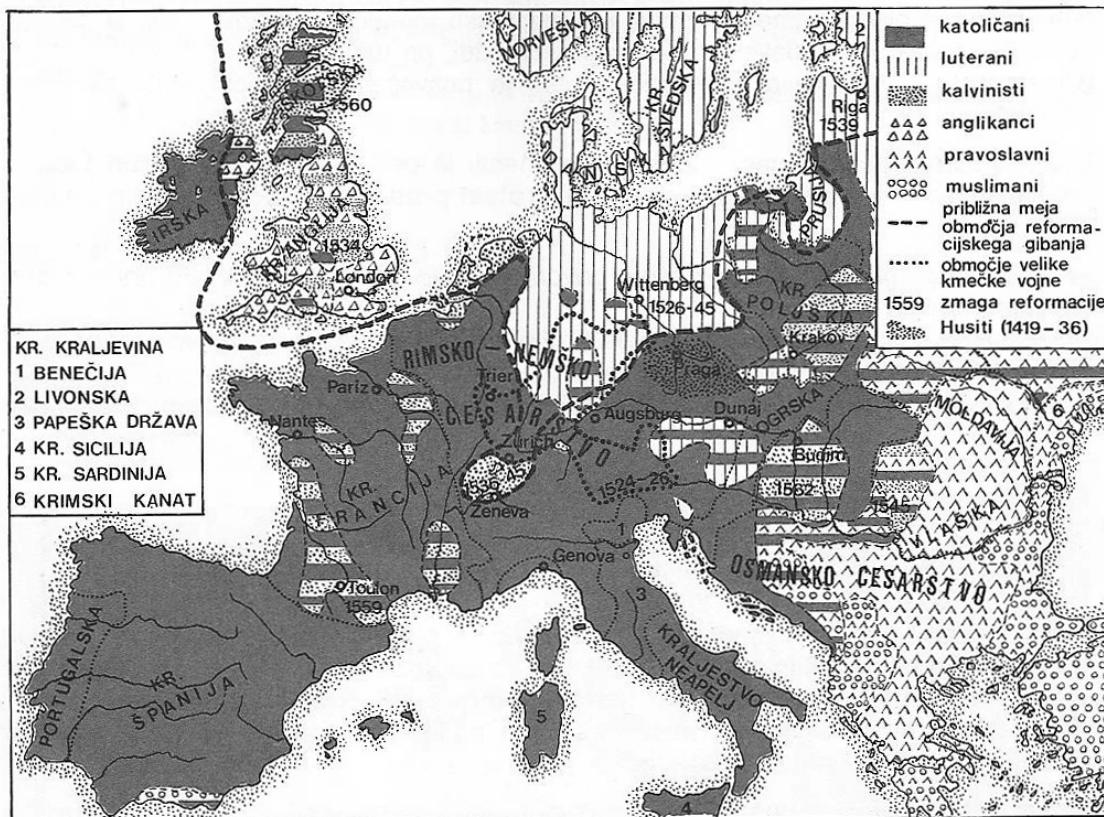
V katerih državah (deželah Evrope) so se v tem obdobju razvile različne smeri reformacije?

Navedite najmanj štiri države.

Katere države (dežele) so takrat ostale zveste rimskemu papežu?

(3 točke)

Zemljevid 1: Reformacija okoli leta 1560

(Vir: Grobelnik, I., in Vojc, I., 1996: Zgodovina 2, str. 108. DZS. Ljubljana)

14. Pojasnite pojma, ki sta povezana z reformacijo.

SIMONIJA

(2 točki)

CELIBAT

15. Nemoralnost in bogatenje Cerkve so kritizirali nekateri posamezniki že pred Lutrom.
Navedite ime in priimek enega izmed njih.

(1 točka)

Slika 5

(Vir: Berzelak, S., 2002: Srednji in novi vek,
str. 45. Modrijan. Ljubljana)

16. Ob luteranstvu so se po Evropi širile tudi druge smeri reformacije. V Švici se je razširila meščanska smer reformacije.

Kateri nauk lahko razberete iz vira?

Kdo je začel širiti ta nauk?

Navedite dve vsebinski razlike, po katerih se je ta smer reformacije razlikovala od drugih.

(3 točke)

«... Bog je določil po svoji večni in nezmotljivi modrosti, koga bo rešil in koga bo pogubil. Lahko rečemo, da ta odločitev o izbranih temelji na njegovi milosti brez ozira na vrednost človeka. V nasprotju s tem, da je zveličanje v večno življenje onemogočeno vsem tistim, kijih bo poslal v prekletstvo. To je opravljeno z njegovo prikrito in nerazumljivo presojo, čeprav je ta pravična in nepristranska. Tu bom prezrl sanje ljudi, ki bi radi zavrgli predestinacijo. Veliko ljudi verjame, da Bog izbere med njimi tega ali onega glede na to, kako je predvidel njegove lastnosti. Torej vzame tiste, za katere predvidi, da bodo vredni njegove naklonjenosti. In vse tiste, za katere predvidi, da se bodo vdali zlobi in brezbožnosti, bo pogubil.«

(Vir: Illustrated history of Europe, First published in Great Britain, 1993, str. 236)

17. Lutrov nauk se je razširil tudi med kmečkim prebivalstvom, ki se je na reformacijske dogodke odzvalo po svoje. Nastajale so različne verske sekte.

Imenujte dve sekti, ki sta se razširili v tem času, in opišite posebnosti ene izmed njih.

(2 točki)

18. Od srede 16. stoletja do srede 17. stoletja je Rimskokatoliška cerkev sprožila reformna gibanja, ki jih imenujemo protireformacija.

S katerimi ukrepi je Cerkev poskušala zatreći reformacijo?

(2 točki)

19. Opišite vlogo jezuitov med protireformacijo.

(2 točki)

20. Papež je leta 1545 sklical koncil, ki naj bi rešil predvsem tri najnujnejša verska vprašanja.
Kje je bil koncil? Obkrožite pravilni odgovor.

(1 točka)

- A Rim
- B Trident
- C Worms

21. Poleg reformne prenove Cerkve so se v drugi polovici 16. stoletja začele verske vojne. Prvi napadi na protestante so se začeli v Franciji s hugenotskimi vojnami. Spodnja slika prikazuje krvav dogodek v Parizu iz teh vojn.
Poimenujte ta dogodek.
Kdo so bili hugenoti?
Kaj je določal nantski edikt?

(3 točke)

Slika 6

(Vir: Atlas svetovne zgodovine, Novi vek, str. 22. Dnevnik. Ljubljana, 2006)

22. Verske vojne so zajele tudi nemške dežele.

S katerim dogodkom se je začela 30-letna verska vojna in s katerim mirom se je končala?

Kakšne posledice je imela vojna za dežele in prebivalstvo?

(3 točke)

23. Navedene dogodke razvrstite v pravilnem časovnem zaporedju od 1 (najstarejši dogodek) do 6 (najmlajši dogodek). Pri tem si pomagajte z naslednjimi letnicami: 1492, 1494, 1498, 1517, 1524, in 1648.

(3 točke)

sporazum v Tordesillasu

objavljeno 95 tez Martina Lutra

začetek nemške kmečke vojne

odkritje Amerike

odkritje pomorske poti v Indijo

konec tridesetletne vojne

24. V 16. stoletju so izbruhnili po Evropi še kmečki upori.
Navedite dva vzroka za kmečke upore.

(2 točki)

25. Največji kmečki upor je izbruhnil v Nemčiji.
Imenujte njihovega voditelja.

(1 točka)

Prazna stran

Prazna stran